

Kokouspöytäkirja 26.11.2018

RANKU3-hankkeen ohjausryhmän 1. kokous

Aika: Maanantai 26.11.2018

Paikka: Virastotalo, kokoustila Airisto, 3. krs, Itsenäisyydenaukio 2, Turku

Läsnä: Airi Kulmala, MTK
Anna Moa Westerlund-Rönnberg, Saaristomerens biosfäärialue
Kirsi Kenttä, YM
Arja Nykänen, YM (etänä)
Anni Karhunen, Varsinais-Suomen ELY-keskus Y -vastuualue
Mirja Koskinen, Varsinais-Suomen ELY-keskus Y -vastuualue
Sanna Tikander / RANKU-hanke
Sanna Vesa, Paimionjoki-yhdistys (etänä)
Emir Bilaletdin, Pirkanmaan ELY-keskus (etänä)
Irina Simola, Pirkanmaan ELY-keskus (etänä)
Miira Riipinen, Suomen Kuntaliitto (etänä)
Jaana Rintala, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (etänä)
Hanna Mattila, Sitra (etänä)

Poissa: Marja-Liisa Tapio-Biström / MMM, Carita Maisila / Paimionjoki-yhdistys, Taina Väre / Kuntaliitto, Elina Ovaskainen ja Salka Oravuori / Motiva

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Sanna Tikander avasi kokouksen 10.15 teknisten ongelmien takia myöhässä. Todettiin läsnäolijat, jotka esitetyivät lyhyesti.

2. Ohjausryhmän puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta

Ohjausryhmän puheenjohtajaksi valittiin Airi Kulmala, varapuheenjohtajaksi Anni Karhunen, sihteeriksi Sanna Tikander ja pöytäkirjan tarkastajiksi Anna Moa Westerlund-Rönnberg ja Sanna Vesa. Sovittiin, että samat pöytäkirjantarkastajat toimivat jatkossa kaikissa kokouksissa tarkastajina. Jos eivät pääse paikalle, valitaan sille kokoukselle sijainen. Pöytäkirjat tarkastetaan sähköpostitse ja allekirjoitetaan seuraavan kokouksen alussa.

3. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin muutoksitta.

4. RANKU3-hankkeen lyhyt esittely

Sanna Tikander esitteli RANKU3-hankkeen. Hyväksytty hankesuunnitelma, hankkeen viestintä- ja tarkennettu työsuunnitelma jaettiin ohjausryhmälle OneDrivessä kokouskutsun yhteydessä. Pöytäkirjan liitteenä kokouksessa pidetty esitys, diat 1-7.

Ravinneneutraali toiminta kunnan käytännöksi (RANKU 3) -hankkeessa jalkautetaan RANKU-hankkeessa kehitettyjä ravinnekierrätyksen uusia toimintamalleja ja konkretisoidaan ne käytännöiksi kuntien ja alueiden toimintaan sekä osaksi strategista kehitystyötä valtakunnallisesti. Hanke kannustaa ja tukee kuntia ja muita toimijoita ravinneneutraaliin toimintaan niin, että RANKU-hankkeessa kehitetty ja hyväksi koettu toimintamalli vakiintuu valtakunnalliseksi, itsenäiseksi, myös hankkeen jälkeen toimiviksi käytännöiksi.

Hankkeen pääkohderyhmänä ovat pienet ja keskisuuret kunnat sekä vapaaehtoiset yhteenliittymät, joilla ei ole vakiintuneita resursseja innovatiiviseen kehittämiseen ravinteiden kierrätyksen osalta. Mukaan pyritään saamaan elinkeinorakenteeltaan erityyppisiä kuntia.

Hankkeen hyödynsaajien joukko on laaja. Ravinteiden kierrätyksen tehostuessa hyötyjinä ovat niin ympäristövesientilan parantuessa kuin ravinteiden kierrätyksen laaja toimijajoukko kunnissa ja alueilla. Hankkeen pääasiallisina kohderyhmä ja välittömiä hyödynsaajia ovat kunnat, kuntien yhteenliittymät sekä maakuntien liitot, joiden alueille hankkeen toimenpiteet konkretisoituvat. Myös ravinteiden kierrätykseen liittyvät yritykset ja muut toimijat sekä kuntalaiset ovat hankkeen välittömiä hyödynsaajia. Myös erilaiset oppilaitokset ja opiskelijat hyötyvät hankkeesta, kun suunnitellut yhteistyökuviot opiskelijaresurssien hyötykäytöstä hankkeessa konkretisoituvat toimiviksi toimintamalleiksi, joita hankkeen päätyttyä otetaan kunnissa käyttöön.

Hankkeen tulokset ja vaikuttavuus voidaan nähdä hankkeen aikana toteutuneiden strategioiden ja muiden suunnitelmien sisällöissä sekä niiden toimintaohjelmina, muuttuneina käytäntöinä kunnissa ja erityisesti syntyneinä ravinnekierrätyksen huomioivina toimenpiteinä kunnissa. Hankkeessa tehtyjen ohjeistusten sekä syntyneiden käytäntöjen myötä tulokset jäävät elämään myös hankkeen jälkeen kuntien ja alueiden työssä.

Hanke toteutetaan ajalla 1.7.2018 - 31.12.2020. Hankkeen päätoteuttaja on Varsinais-Suomen ELY-keskus yhteistyössä Suomen Kuntaliiton ja alueellisten toimijoiden kanssa.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 241 269 €. YM:n rahoitusosuus on enintään 191 000 €, kuitenkin enintään 80 % kokonaiskustannuksista. Hankkeen omarahoitusosuus vähintään 50 269 € ja vähintään 20 % kokonaiskustannuksista. Omarahoitus koostuu Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Kuntaliiton ja kuntien virkistyöstä. Lisäksi hankkeeseen osallistuvat yritykset ja muut toimijat käyttävät omaa työpanostaan ja rahaa, joka raportoidaan toteutuessaan osana hankkeen omarahoitusta. Myös jotain hankintoja tai ostopalveluita osoitetaan omarahoitukseksi.

KESKUSTELU

Arja Nykänen nosti esille hankeyhteistyön mahdollisuudet muiden hankkeiden mm. AES-verkostot, TARU-, NutriCity-, Sivukierto- ja Biokierto-hankkeet. YM:n rahoittamat ravinnekierrätyshankkeet esitellään ministeriön sivuilla http://www.ym.fi/fi-FI/Luonto/Itameri_ja_merensuojelu/Ohjelmat_ja_strategiat/Ra-vinteiden_kier-ratyksen_edistamista_ja_Saaristomeren_tilan_parantamista_koskeva_ohjelma/Hankkeet.

5. Keskustelu ohjausryhmän kokoonpanosta sekä ryhmän toimintatavoista

Ympäristöministeriö on laatinut kärkihankkeiden ohjausryhmien toiminnalle ohjeet 12.10.2017. Ohjeet jaettiin kokouskutsun liitteenä 4. Keskusteltiin ryhmän kokoonpanosta ja toimintatavoista.

KESKUSTELU

Irina Simola ehdotti, että Lukesta pyydetään taloudellisen toiminnan asiantuntijaa. Hanna Mattila ehdotti Heidi Lehtosaloa ja Kyösti Arovuorta PTT:stä. Kuultiin väärin ensin ja keskusteltiin myös VTT:n asiantuntijoista. Sovittiin, että ohjausryhmään pyritään saamaan ensisijaisesti talouden asiantuntija PTT:stä. Muuten todettiin, että ohjausryhmän kokoonpano on riittävä.

Päätettiin, että ohjausryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa myös välikokouksia voidaan järjestää. Seuraavan kokouksen ajankohta sovitaan alustavasti ja kokouspäivä tarkennetaan hyvissä ajoin Doodle-kyselyllä. Kokouksien järjestämisessä hyödynnetään myös Skype-kokousmahdollisuutta, jos nopeasti tarvitaan tapaamista ja ohjausryhmän kantaa. Sovittiin, että kokouksiin voivat osallistua sekä varsinaiset että varajäsenet myös yhtä aikaa. Jos organisaation varsinainen jäsen eikä varajäsenkään pääse osallistumaan kokoukseen, voi kokoukseen osallistua myös organisaatiosta myös joku kolmas edustaja. Tällöin varsinaisella jäsenellä on velvollisuus jakaa OneDrivessä olevat kokousmateriaalit osallistujalle. OneDriven käyttöoikeudet on jaettu vain ohjausryhmän jäsenille ja varajäsenille.

Sovittiin, että kokousmateriaalit jaetaan jatkossakin jäsenille OneDrivessä. Keskusteltiin ongelmista, joita joillakin ollut alustan käytössä, mutta päädyttiin ensisijaisesti OneDriven käyttöön.

Sovittiin, että pöytäkirjat tallennetaan asiatarkastajien tarkastuksen jälkeen hankkeen verkkosivuille.

6. Keskustelu hankkeen toiminnasta

Sanna Tikander esitteli hankkeen suunniteltua toimintaa lyhyesti ja keskusteltiin hankkeen toiminnasta. Esitys pöytäkirjan liitteenä, diat 11-16.

- **Hankkeen kolmen päätavoitteen konkreettinen toteuttaminen ja ohjausryhmän organisaatioiden tavoitteiden yhteiset rajapinnat.** Hankkeen kolme päätavoitetta ovat: 1) saattaa tarpeelliseksi koettu toimintamalli valtakunnalliseksi tunnetuksi, pysyväksi ja itsenäiseksi käytännöiksi kunnissa ja muilla alueilla, 2) tehdä kuntien ravinnekierrätystyö yleisesti tunnetuksi ja hyväksytyksi 3) kehittää ja ottaa käyttöön olemassa olevia sopivia mittareita kuntien ravinneneutraalin toiminnan käytännönläheiseen hyötyjen vertailuun sekä toimenpiteiden ja tulosten seurantaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa.
- **Hankkeen työpakettien toteuttaminen.** TP 2 Viestintä, TP 3 Kuntien ravinneneutraali toiminta tunnetuksi ja pysyväksi itsenäiseksi toiminnaksi ja TP 4 Mallitarkastelut ja mittarit kunnille toteuttaminen, sisältö esitetty hankesuunnitelmassa.

KESKUSTELU

Hanna Mattila kommentoi, että ravinnekierrätys on vielä yleisesti vieras käsiteympäristö. Maaperäasiat ovat olleet paremmin esillä ja menneet paremmin yleisesti perille. Ravinnekierrätysasiaa puhutaan monilla eri termeillä. Sitä pitäisi tarkentaa suurelle yleisölle. Miira Riipinen kommentoi, että ravinnekierrätys pitäisi tuoda vahvemmin osana kiertotaloutta ja resurssien viisasta käyttöä, eikä erillisenä toimintana vaan osana kunnan normaalia toimintaa.

Todettiin, että ravinneneutraalius on terminä haastava ymmärtää. Viestinässä tulee edetä asia edellä ja tavoittaa kunnissa etenkin virkamiehiä ja luottamushenkilöitä heidän työkenttensä mukaisilla teemoilla. Myös

ilmastoasiat tulisi vahvemmin linkittää osaksi ravinteiden kierrätyksen hyötyjä. Airi Kulmala kommentoi, että viestintää on kohdistettava myös luottamushenkilöille ja ehkä ensisijaisesti heille.

Keskusteltiin kuntien vapaaehtoisista verkostoista ja yhteenliittymistä, joihin hankkeen puitteissa olisi hyvä olla yhteydessä: alueelliset vesiensuojeluyhdistykset, Kokemäenjoki-visio, Meidän Kalajokilaakso, lijoen visiio, Itämeri-haasteen kuntaverkostot, Pohjois-Karjan biosfäärialue. Todettiin, että etenkin Saaristomeren biosfäärialueen yhteistyötä Pohjois-Karjalan biosfäärialueen kanssa tullaan lisäämään ravinnekierrätystee-
mojen puitteissa.

KOTOMA-, Ravinlaskuri- ym. mallien avulla voidaan tarkastella esim. biokaasulaitoksen ravinnepitoisten jäämien sijoittamista kunnan alueella oleville pelloille.

Jätelainsäädännön muutosten vaikutuksena suora vaikuttaminen jätevirtoihin vähenee, koska kunnan vastuulle jää vain suora asukasjäte. MTK:n johdolla valmistellaan Pirkanmaalla pilottia kiertoasuoimesta.fi-, esimerkiksi nurmi- ja olkibiomassaa sekä eläinten lantaa. Samalla potentiaaliset ostajat löytävät tarvitsemaansa raaka-ainetta. Airi Kulmalalta saa lisätietoa hankkeen etenemisestä.

Nostettiin esille, että jätevesilietteissäkin ravinteet tulisi kierrättää, mutta haitta-aineet tulee siinä huomioida tarkasti. Kunnat tulisi saada alan kehittämistoimintaan rohkeasti mukaan.

- **Suunniteltu kuntien ”luovien” johtajien työpaja, Kuntakiertueet eri maakuntiin vuosina 2019 ja 2020**
Hankkeessa on suunniteltu järjestettävän kuntien johtoportaalle ravinnekierrätykseen liittyviä työpajoja ja kuntakiertueita (noin 2 - 3 per vuosi) eri maakuntiin. Todettiin, että ideat ovat hyviä. On hyvä lähteä liikenteeseen kuntapäätäjien kautta, jotta asiaan saadaan strategista sitoutumista. Kontakointi kuntiin tulee toteuttaa konkreettisten asioiden kautta. Hyödynnetään esimerkikuntien kokemusta asiaan. RANKU-toiminta tulee nähdä osana jo olemassa olevaa toimintaa ja se tulee voida suhteuttaa kunnan omaan työmäärään ja resursseihin.

- **RANKU-toiminnan visuaalisen ilmeen luominen palvelumuotoilun avulla on käynnissä.**
RANKU-toiminnan visuaalisen ilmeen luominen palvelumuotoilun avulla on käynnissä. Hankkeen visuaalinen ilme noudattaa ELYn viestinnällistä ilmettä ja Kärkihanke-ohjeistusta. Toimintamallille laaditaan itsenäinen visuaalinen ilme, jolla sitä jalkautetaan myös hankkeen jälkeen. Työpaja hankkeen viestinnän sisällön suunnittelusta pidettiin ohjausryhmän kokouksen jälkeen.

KESKUSTELU

Nostettiin esille, että ensin pitää selvittää kunnan profiiliin sopivat lähestymiskulmat ja edetä kunnan kiinnostusten mukaisesti. Avainhenkilöinä kunnissa nostettiin esille luottamushenkilöt ja muutenkin mahdollisimman korkean tason päättäjät mm. kunnan johtajat, valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajat ja muut jäsenet, lautakunnat, tekninen johtaja. Asia on nostettava kunnassa esille konkreettisen esimerkin kautta.

7. RANKU 3 Kuntakisaan ilmoittautuneiden kuntien vertailu ja valitaan kunnat

Sanna Tikander ja Anni Karhunen esittelivät marraskuussa avoimna ollutta kuntien osallistumiskisaa ja siihen tulleita hakemuksia. Hanke järjesti kunnille avoimen kilpailun hankkeeseen osallistumiseksi 4. - 30.10.2018. Mukaan haettiin pieniä ja keskisuuria, elinkeinorakenteeltaan erilaisia kuntia ympäri Suomea, jotka haluavat edistää alueensa ravinteiden kierrätystä. Ilmoittautumalla mukaan kisaan on kunnilla mahdollisuus saada ravinnekierrätyksen asiantuntijatukea, ravinnevirtalaskelmia ja valtakunnallista positiivista näkyvyyttä.

KESKUSTELU

Ohjausryhmä keskusteli hakemuksista ja päätti, että mukaan valitaan kaikki ilmoittautuneet kunnat ja tarkennuksia kysytään kaikilta mukaan ilmoittautuneilta kunnilta. Todettiin, että Itä-Suomen kunnista ei hakemuksia tullut, mutta toimintaa tulisi laajentaa myös sinne. Todettiin, että hankkeen resursointia täytyy tarkentaa rahoittajan kanssa.

8. Muut asiat

Ei muita asioita.

9. Seuraava kokous

Sovittiin, että seuraava kokous pidetään toukokuussa 2019 viikolla 21. Sanna Tikander lähettää ajoissa kokouspäivää tarkentavan Doodle-kyselyn ohjausryhmälle ensi vuoden puolella.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.58.

LIITTEET: Liite 1. Kokouksen esitys.pdf

Allekirjoitukset:

Airi Kulmala
MTK
Puheenjohtaja

Sanna Tikander
RANKU3-hanke, VARELY
Sihteeri

Pöytäkirjan tarkastajat

Anna Moa Westerlund-Rönnerberg
Saaristomerän biosfäärialue

Sanna Vesa
Paimionjoki-yhdistys

Liitteet: Kokouksen esitys.pdf

JAKELU: Ohjausryhmän jäsenet ja varajäsenet

